

НАУКОВІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ ТА ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

©2018 ДАВИДОВА О. Ю.

УДК 658.009.12

Давидова О. Ю. Наукові основи розробки та формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства

Мета статті – формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства в сучасних ринкових умовах. Проведено аналіз сутності поняття «механізм», надано авторське визначення поняття «механізм» як сукупності заходів, методів, підходів та інших явищ, що впливають на економічні відносини та процеси на всіх рівнях управління і сприяють досягненню мети суб'єктів господарювання шляхом посилення їх потенціалу та конкурентоспроможності. Розроблено інтегрований механізм інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, метою якого є визначення взаємозв'язків і взаємозалежності між складовими забезпечення, етапами вирішення завдань та механізмами формування інноваційної активності підприємств готельно-ресторанного господарства.

Ключові слова: управління, розвиток, інноваційне управління розвитком підприємств, інтегрований механізм, інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, ефективність.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Давидова Оксана Юріївна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри готельного і ресторанного бізнесу, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

УДК 658.009.12

UDC 658.009.12

Давидова О. Ю. Научные основы разработки и формирования интегрированного механизма инновационного управления развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства

Целью статьи является формирование интегрированного механизма инновационного управления развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства в современных рыночных условиях. Проведен анализ сущности понятия «механизм», предоставлено авторское определение понятия «механизм» как совокупности мероприятий, методов, подходов и других явлений, влияющих на экономические отношения и процессы на всех уровнях управления и способствующих достижению цели субъектов хозяйствования путем усиления их потенциала и конкурентоспособности. Разработан интегрированный механизм инновационного управления развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства, целью которого является определение взаимосвязи и взаимозависимости между составляющими обеспечения, этапами решения задач и механизмами формирования инновационной активности предприятий гостинично-ресторанного хозяйства.

Ключевые слова: управление, развитие, инновационное управление развитием предприятий, интегрированный механизм, инновационное управление развитием предприятий гостинично-ресторанного хозяйства, эффективность.

Рис.: 1. Табл.: 1. Библ.: 17.

Давидова Оксана Юрьевна – кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры гостиничного и ресторанного бизнеса, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

Davydova O. Yu. The Scientific Bases of Development and Formation of the Integrated Mechanism for Innovative Management of Development of Hotel and Restaurant Enterprises

The article is aimed at forming an integrated mechanism for innovative management of the development of hotel and restaurant enterprises in modern market conditions. An analysis of the essence of the concept of «mechanism» is carried out, the author's own definition of the concept of «mechanism» is provided as an aggregate of measures, methods, approaches and other phenomena influencing economic relations and processes at all levels of management and contributing to the achievement of the goal of economic entities by strengthening their potential and competitiveness. An integrated mechanism of innovative management of development of hotel and restaurant enterprises has been elaborated, the purpose of which is to determine the relationship and interdependence between the components of supporting, the stages of problem solving, and mechanisms for formation of innovative activity of hotel-restaurant enterprises.

Keywords: management, development, innovative management of development of enterprises, integrated mechanism, innovative management of development of hotel-restaurant enterprises, efficiency.

Fig.: 1. Tbl.: 1. Bibl.: 17.

Davydova Oksana Yu. – PhD (Engineering), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivka Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: davydova_oks@ukr.net

Сучасні реалії вимагають від керівництва вітчизняних підприємств постійно продукувати ефективні рішення з метою підвищення рівня конкурентоспроможності, виходу на нові ринки, здійснення технологічних проривів та ін. Усе це потребує інноваційних підходів у системі управління підприємствами.

Велика кількість країн, що на сьогодні є лідерами економічного розвитку, отримали такий «еко-

номічний прорив» завдяки розвитку туристичного напрямку. Туристичний сектор забезпечує 10% ВВП світу.

Для підвищення потенціалу вітчизняного туризму необхідно забезпечити умови для його розвитку, а саме: підвищувати рівень сервісного обслуговування підприємств готельно-ресторанного господарства, розвивати інфраструктуру, підвищувати імідж держави у світовому просторі, розробляти стратегії

розвитку індустрії вітчизняного туризму, надання високоякісних туристичних послуг.

Проблемами формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: І. Ансофф [1], Г. Бак [2], Л. Богуш [3], М. Данько [4], В. Дикань [4], Л. Калініченко [4], А. Міщенко [6], В. Прохорова [8; 9], В. Проценко [8], М. Портер [7], О. Тридіа [13], Р. Фатхутдінов [14], В. Чобіток [8] та інші.

Але залишається недостатньо розробленою проблема формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, існує багато питань, які перманентно висуває внутрішнє та зовнішнє середовище, та актуальним є пошук шляхів щодо їх вирішення.

Метою статті є формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства в сучасних ринкових умовах.

Для ефективного розвитку сучасним підприємствам готельно-ресторанного господарства необхідно розробляти та впроваджувати у системі управління інноваційний підхід. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства не повинно мати разовий характер, воно має постійно вдосконалюватись та виступати основою стабільного економічного розвитку.

Проблема формування та використання інноваційного управління розвитком полягає в тому, що необхідно будувати нові прогресивні механізми діяльності підприємствам готельно-ресторанного господарства.

Аналіз сутності поняття «механізм» наведено в *табл. 1*.

Проаналізувавши поняття сутності поняття «механізм», можна визначити, що «механізм» – це сукупність заходів, методів, підходів та інших явищ, що впливають на економічні відносини та процеси на всіх рівнях управління і сприяють досягненню мети суб'єктів господарювання шляхом посилення їх потенціалу та конкурентоспроможності.

Інтегрований механізм інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства об'єднує сукупність заходів, методів, підходів та інших явищ в єдине ціле та надає змогу продукувати ефективні управлінські рішення (*рис. 1*).

Функціональна платформа формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства полягає у введенні атракторів (які визначають, описують та втілюють потенційний стан системи) у семантичний простір (сукупність певним чином організованих ознак, які описують і диференціюють об'єкти (значення)) деякої смислової сфери. При цьому виокремлюється певне правило групування окремих ознак (дескрипторів) у більш місткі категорії, що є вихідною абеткою семантичного простору).

Таблиця 1

Аналіз сутності поняття «механізм»

Автор	Сутність поняття
Тлумачний словник економіста [12]	Сукупність процесів, прийомів, методів, підходів або здійснення певних дій задля досягнення мети
Словник іншомовних слів [10]	Сукупність проміжних станів або процесів будь-яких явищ
Словники та енциклопедії [11]	Сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі у конкретних умовах економічні закони
Вікіпедія [16]	Система функціонування будь-чого, сукупність проміжних станів або процесів будь-яких явищ
Г. Ільницька [5]	Основна частина господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини та процеси
І. Циглик [15]	Сукупність економічних методів і важелів, які діють на всіх рівнях управління й дають змогу відповідно до об'єктивних законів розвитку суспільства активно впливати на виробничу діяльність колективу з метою досягнення економічних і соціальних завдань
А. Малицький [17]	Сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), що чинять вплив на економічні й організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому

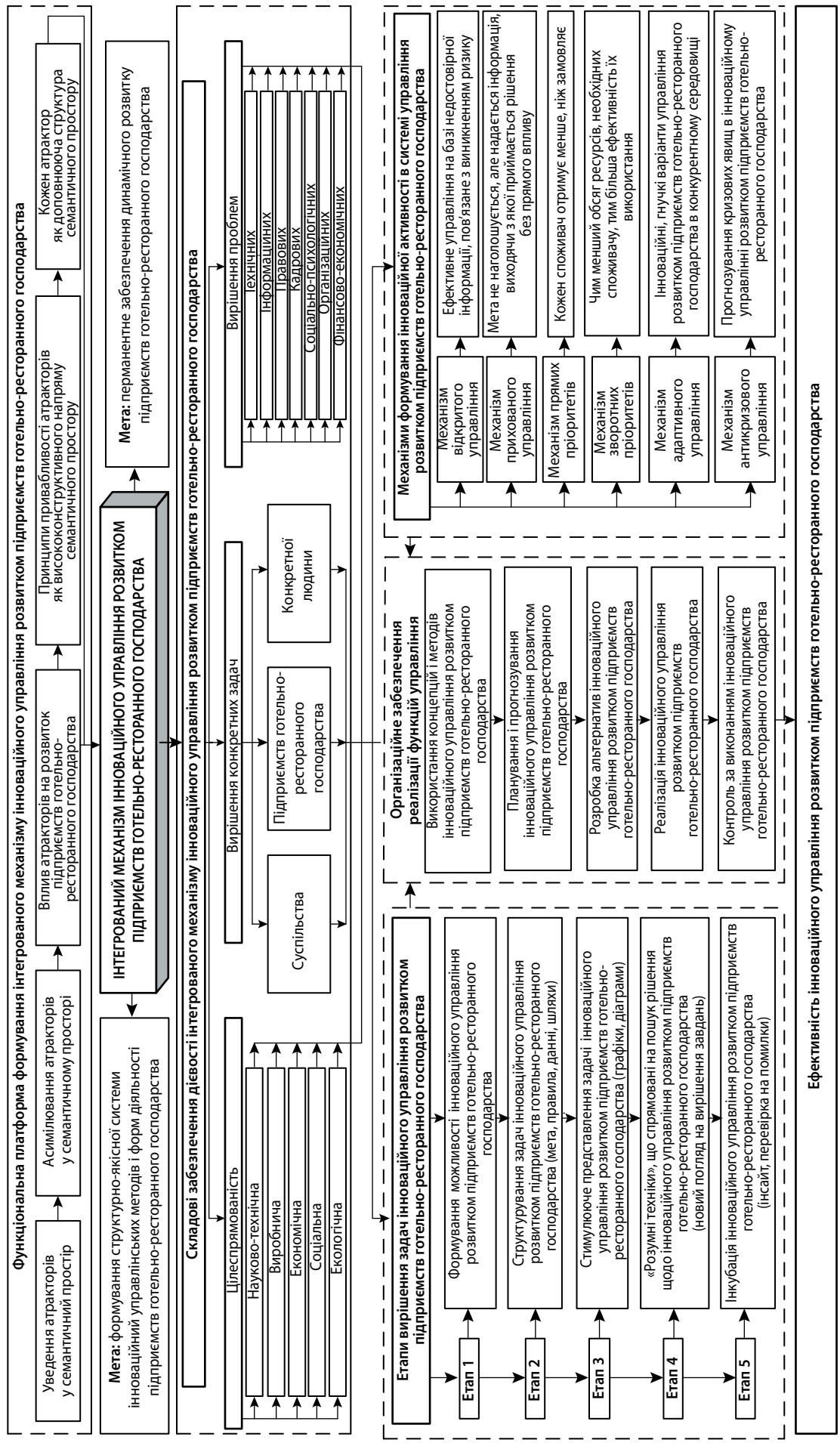

Рис. 1. Інтегрований механізм інноваційного управління розвитком готельно-ресторанного господарства

Наступним кроком є асимілювання (відповідно до теорії когнітивного розвитку Жана Піаже – це застосування існуючих схем знання до нових об'єктів та ситуацій) атракторів у семантичному просторі та оцінюється їх вплив на розвиток підприємств готельно-ресторанного господарства. Далі виокремлюються принципи привабливості атракторів як висококонструктивних напрямів семантичного простору та вибирається необхідний атрактор для формування ефективних управлінських рішень.

Метою формування інтегрованого інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства є формування структурно-якісної системи інноваційних управлінських методів і форм діяльності підприємств готельно-ресторанного господарства та перманентне забезпечення їх динамічного розвитку.

Складовими забезпечення дієвості інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства є:

- ✦ цілеспрямованість (науково-технічна, виробнича, економічна, соціальна та екологічна);
- ✦ вирішення конкретних завдань суспільства (підвищення іміджу держави у світовому просторі), підприємств готельно-ресторанного господарства (розвиток підприємства, підвищення рівня конкурентоспроможності, завоювання нових ринків) та конкретної людини-споживача (задоволення потреб і вимог);
- ✦ вирішення проблем: технічних (забезпечення прогресивними обладнанням і технологіями); інформаційних (забезпечення інформаційної бази, бази клієнтів, інформацією про конкурентів, сучасними комп'ютерними програмами та ін.); правових (забезпечення необхідними нормативно-правовими документами); кадрових (підготовка, перепідготовка, навчання та відбір висококваліфікованих кадрів, які будуть створювати імідж закладу); соціально-психологічні (задовольняти вимоги різних слоїв населення, мати комфортні умови та ін.); організаційних (мати досконалу систему організації діяльності підприємства, передбачити шляхи вирішення проблем і задовольняти попит); фінансово-економічних (раціональне використання фінансів, підвищення рівня конкурентоспроможності та ін.).

Перед підприємствами готельно-ресторанного господарства стоять завдання з продукування та впровадження інноваційних механізмів управління, які можливо вирішити шляхом:

- ✦ формування можливості інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства (пошук інформації, бенчмаркінг, аналіз ринку конкурентів та споживачів, вивчення досвіду зарубіжних компаній та ін.);

- ✦ структурування завдань інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства (визначення мети, правил, формування власних даних, пошук шляхів підвищення іміджу підприємства, впровадження систем якості ISO 9000, ISO 10000, системи управління безпеки харчових продуктів HACCP та ін.);
- ✦ стимулюючого уявлення завдання інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства (побудова прогностичних показників, рівнів, забезпечення у вигляді графіків або діаграм та ін.);
- ✦ впровадження «розумних технік», що спрямовані на пошук рішення щодо інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства (когнітивне моделювання, побудова кореляційно-регресійних моделей, новий погляд на вирішення задач та ін.);
- ✦ інкубації інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства (інсайт, а саме – проникнення в сутність проблеми, розуміння, раптова здогадка, прозоріння щодо вирішення проблеми інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства та обов'язків, процес перевірки на помилки або невірне бачення вирішення проблеми).

При формуванні інтегрованого механізму обов'язковим є виокремлення системи механізмів формування інноваційної активності в системі управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, яка включає в себе [4; 8; 11; 13; 16]:

- ✦ механізм відкритого управління, сутність якого полягає в ефективному управлінні на базі недостовірної інформації (конкурентів, споживчого попиту, обсягів споживання та ін.), пов'язане з виникненням ризику (від господарської діяльності, під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів і загроз та ін.);
- ✦ механізм прихованого управління, в результаті якого не наголошується мета, але надається інформація, виходячи з якої приймається рішення без прямого впливу, шляхом отримання недетермінованих професійних якостей працівника;
- ✦ механізм прямих пріоритетів належить до числа пріоритетних, його відмінною рисою є приписування кожному споживачеві конкретного пріоритету. Тобто поряд з розмірами заявок враховується пріоритет кожного споживача, тому кожен споживач може отримати менше, ніж просить;

- ✦ механізм зворотних пріоритетів полягає в тому, що чим менший обсяг ресурсів, необхідних споживачу, тим більша ефективність їх використання;
- ✦ механізм адаптивного управління полягає в тому, що керівництву підприємств готельно-ресторанного господарства необхідно постійно продукувати інноваційні, гнучкі варіанти управління розвитком підприємств у перманентних умовах конкурентного середовища для підвищення іміджу та виходу на нові сегменти ринку. Головна мета формування механізму адаптивного управління – постійне діагностування внутрішнього та зовнішнього середовища та продукування управлінських рішень щодо адаптування до змін та підтримки внутрішнього стабільного стану;
- ✦ механізм антикризового управління полягає в постійному моніторингу ринкового стану, прогнозуванні та профілактиці кризових явищ в інноваційному управлінні розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, діагностиці загрози банкрутства, зменшенні розмірів можливих збитків та ін.

Усе це є основою для проведення організаційного забезпечення реалізації функцій інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, сутність якого полягає у:

- ✦ використанні концепцій і методів інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, що надасть змогу оцінити стан функціонування підприємства, конкурентів та потреби споживачів з метою формування системи інноваційного управління;
- ✦ обов'язковому плануванні та прогнозуванні інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства для подальшого формування системи інноваційного управління;
- ✦ розробці альтернатив інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства для обрання пріоритетних векторів розвитку підприємства;
- ✦ в оцінці ефективності продукування та впровадження інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, що можливе лише за умов його реалізації;
- ✦ підтвердженні ефективності впровадження інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, яке здійснюється за допомогою проведення контролю за виконанням.

Система інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства має бути спрямована на формування ефективної політики новацій, що дозволить адаптуватися та розвиватися, уникаючи кризові ситуації, і займати лідируючі позиції на ринку.

ВИСНОВКИ

Отже, при формуванні інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства необхідно створити умови співпраці усіх відділів і підрозділів підприємства з управлінським персоналом. Специфіка інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства полягає в тому, що розробляються вони, як правило, кваліфікованими фахівцями, а приймають рішення і затверджують план впровадження управлінці. У зв'язку з цим на підприємствах готельно-ресторанного господарства, орієнтованих на інноваційне управління їх розвитком, необхідно запровадити процес прийняття управлінських рішень з урахуванням поглядів колективу. Він дозволяє в рамках колективу виявити невідповідності різних рівнів управління й усунути їх швидко та якісно.

Управління реалізацією інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства починається з визначення комплексу робіт і ресурсів, виконавців і термінів. Потім розробляється програма реалізації інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, яка повинна виконуватися підрозділами відповідно до етапів вирішення задач.

Обов'язково в ході здійснення інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства в задачу управлінців різних рівнів входить контроль над виконанням управлінських рішень. У разі необхідності надається управлінська допомога або допомога кваліфікованих фахівців, вносяться корективи при виявленні помилок.

Отже, в основі формування інтегрованого механізму інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства лежить система, яка визначає взаємозв'язки та взаємозалежність між складовими забезпечення, етапами вирішення завдань та механізмами формування інноваційної активності в системі управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства, з метою організаційного забезпечення реалізації функцій управління та ефективності інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства в сучасних перманентних умовах функціонування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. СПб. : Питер Ком, 1999. 416 с.

2. **Бак Г.** Впровадження інновацій у сфері туризму. Наукові записки. 2010 № 2. URL: http://vuzlib.com.ua/articles/book/26311-Vprovadzhennja_innovacijj_u/1.html
3. **Богуш Л. Г.** Підходи до формування стратегії розвитку туристичної індустрії в Україні. *Туристично-краєзнавчі дослідження*: зб. наук. пр. 2004. Вип. 5. С. 135–155.
4. **Данько М. І., Дикань В. Л., Калініченко Л. Л.** Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 167 с.
5. **Ільницька Г. Я.** Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету*. 2004. Вип. 14.7. С. 291–294.
6. **Мищенко А. П.** Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 366 с.
7. **Портер М.** Стратегія конкуренції / пер. з англ. Київ : Основи, 1998. 390 с.
8. **Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І.** Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування : монографія. Харків : УІПА, 2015. 291 с.
9. **Прохорова В. В.** Економічний розвиток підприємства: теоретико-методологічний аспект : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 523 с.
10. **Словник іншомовних слів / за заг. ред. О. С. Мельничука.** Київ, 1974. 776 с.
11. **Словари и энциклопедии на Академике.** Энциклопедический словарь экономики и права. URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/dic_economic_law/?f=0JzQldCW0JQ=&t=0JzQmNCd0Jg=&nt=232&p=5
12. **Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова.** Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 264 с.
13. **Тридід О. М.** Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства : монографія. Харків : ХДЕУ, 2008. 364 с.
14. **Фатхутдинов Р. А.** Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. М. : ИНФРА-М, 2000. 312 с.
15. **Циглик І. І.** Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посіб. Івано-Франківськ : ІМЕ, 2000. 104 с.
16. **Механізм // Вікіпедія.** URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Механізм>
17. **Малицький А. А.** Організаційно-економічний механізм управління підприємством: сутність та структура. URL: <http://intkonf.org/malitskiy-aa-organizatsiyno-ekonomichniy-mehanizm-upravlinnya-pidpriemstvov-sutnist-ta-struktura/>

REFERENCES

- Ansoff, I. *Novaya korporativnaya strategiya* [A new corporate strategy]. St. Petersburg: Piter Kom, 1999.
- Bak, H. "Vprovadzhennia innovatsii u sferi turizmu" [Implementation of innovations in the field of tourism]. *Naukovi zapysky*. 2010. http://vuzlib.com.ua/articles/book/26311-Vprovadzhennja_innovacijj_u/1.html
- Bohush, L. H. "Pidkhody do formuvannia strategii rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini" [Approaches to the development of the tourism industry development strategy in Ukraine]. *Turystychno-kraieznachni doslidzhennia*, no. 5 (2004): 135-155.
- Danko, M. I., Dykan, V. L., and Kalinichenko, L. L. *Pidvyshchennia investytsiino-innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv zaliznychnoho transportu v umovakh intehratsiynykh protsesiv* [Increase of investment and innovation poten-

tial of industrial enterprises of railway transport in conditions of integration processes]. Kharkiv: UkrDAZT, 2010.

Fatkhutdinov, R. A. *Konkurentosposobnost: ekonomika, strategiya, upravleniye* [Competitiveness: economy, strategy, management]. Moscow: INFRA-M, 2000.

Ilnytska, H. Ya. "Formuvannia finansovo-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvovom" [Formation of the financial and economic mechanism of enterprise management]. *Naukovyi visnyk Ukrainського derzhavnoho lisotekhnichnoho universytetu*, no. 14.7 (2004): 291-294.

"Mekhanizm" [Mechanism]. *Vikipediia*. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Механізм>

Malytskyi, A. A. "Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia pidpriemstvovom: sutnist ta struktura" [Organizational and economic mechanism of enterprise management: essence and structure]. <http://intkonf.org/malitskiy-aa-organizatsiyno-ekonomichniy-mehanizm-upravlinnya-pidpriemstvov-sutnist-ta-struktura/>

Mishchenko, A. P. *Stratehichne upravlinnia* [Strategic management]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2004.

Porter, M. *Stratehiia konkurentsii* [Competition Strategy]. Kyiv: Osnovy, 1998.

Prokhorova, V. V. *Ekonomichnyi rozvytok pidpriemstva: teoretyko-metodolohichnyi aspekt* [Economic development of the enterprise: theoretical and methodological aspect]. Kharkiv: UkrDAZT, 2010.

Prokhorova, V. V., Protsenko, V. M., and Chobitok, V. I. *Formuvannia konkurentnoi strategii pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia* [Formation of competitive strategy of enterprises on the basis of innovation-oriented investment]. Kharkiv: UIPA, 2015.

"Slovari i entsiklopedii na Akademike. Entsiklopedicheskiy slovar ekonomiki i prava" [Dictionaries and encyclopedias on Academician. Encyclopedic Dictionary of Economics and Law]. http://dic.academic.ru/contents.nsf/dic_economic_law/?f=0JzQldCW0JQ=&t=0JzQmNCd0Jg=&nt=232&p=5

Slovyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Kyiv, 1974.

Tlumachnyi slovyk ekonomista [Dictionary of economics]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Trydid, O. M. *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm rozvytku pidpriemstva* [Organizational and economic mechanism of enterprise development]. Kharkiv: KhDEU, 2008.

Tsyhlyk, I. I. *Vnutrishniy ekonomichnyi mekhanizm pidpriemstva* [Internal economic mechanism of the enterprise]. Ivano-Frankivsk: ІМЕ, 2000.